

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Ds K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr H. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Boels, Grand Rapids; Ds K. Farnhout, Vriesland; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr R. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr H. W. Lamm, Assen; Dr C. Lindboorn, Amsterdam; Dr S. O. Los, Gravenhage; Dr J. W. Marinus, Amsterdam; Dr F. C. Meijner, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Ds J. C. Rulmann, Utrecht; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; E. Visser, Arnhem; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wislenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, Gravenhage.

Adres der Redactie:

Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentie: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Kerk en Staat, I. — En de Schrift: De Koningsstad — het juiste adres. (Matth. 27:53). — Kerkelijk Leven: Prof. Baitjens scholasticus. Zelfverloochening voor den val. Dr J. C. Bruen + Schismatische psychose. — Geestelijke Adviezen: Christian Science. — Uit het Pol. en Soc. Leven: Medezeggenschap in Gemeentebesturen. — Literatuur en Kunst: De betekenis van Penning's werk. I. — Opvoeding en Onderwijs: De betekenis van Pestalozzi, II. — Zending en Evangelisatie: Psalmen of Gezangen. — Uit de Buitenl. Kerken: Varia. Persoonlijken. — Persoonlijken. — Boekbespreking. — Kerkenijvers.

KERK EN STAAT.

I.

Wanneer niemand minder dan de oud-minister Dr J. Th. de Visser een groot werk in drie deelen schrijft over Kerk en Staat en twee van de drie stukken, achtereenvolgens 518 en 508 bladzijden groot, noodig heeft om de geschiedenis van het vraagstuk te tekenen, dan begrijpt ieder, dat het niet de bedoeling kan wezen om in een klein aantal in een weekblad geplaatste artikelen een oplossing te geven van het zoo ingewikkelde probleem, dat „Kerk en Staat” voor onze aandacht roept.

Toch werd niet zonder opzet, maar juist in verband met hetgeen met deze artikelen wordt beoogd, de korte pakkende titel: „Kerk en Staat” als opschrift gekozen. Want het gaat er ons in de eerste plaats om, het vraagstuk nog eens aan de orde te stellen. Zelfs indien straks zou blijken, dat van alles wat hier door ons zal zijn beoogd, weinig of niets meer algemeene instemming vond, dan zouden we toch meenen met het schrijven alleen over de kwestie, iets te hebben gedaan, dat niet alle waarde mist, indien slechts bleek, dat tot nieuwe overweging der bestaande moeilijkheden was opgewekt.

Is niet juist de groote ellende, dat het vraagstuk voortdurend wordt weggestopt? Men spreekt er liever niet over, omdat men het niet goed aandurfte. Want komt men op het onderwerp, dan rijzen de moeilijkheden bij tientallen uit den grond. Dan meent de eene partij, dat een aanslag wordt gepleegd op de goederen, die zij thans bezit en de andere partij verklaart zich van tevoren ongezin om als de gelijkwaardige van die en die te worden beschouwd. Het zijn niet zoozeer de staatkundige als wel de kerkelijke hartstochten, die wakker worden.

En toch, het vraagstuk laat zich niet wegdringen. Dat is waarlijk geen wonder. Indien de Kerk is, wat ze naar het Woord Gods is, dan kan ze niet op den achtergrond blijven, dan komt ze telkens naar voren, dan moet ieder, ook de Staat en de staatkunde, met haar rekenen. Wat zullen we er ons dan over verbazen, dat telkens weer, de Anti-revolutionaire partij ondervindt het thans weer, m.n. bij de candidaatstelling voor de Provinciale Staten, factoren van kerkelijken aard zich in de politiek laten gelden?

Maar daarom is dan ook het komen tot meer zuivere toestanden noodzakelijk. Het gaat toch niet aan, dat de Antirevolutionaire partij in en uit den treure verzekert geen kerkelijke partij te zijn en dat er toch telkens, maar dan meer in het verborgene, wil men niet-officieel, met kerkelijke belangen moet worden gerekend. Onder dat alles komt men officieel in zake het vinden van de meest wenschelijke verhouding tusschen Kerk en Staat geen stap verder. Daar is iets tegenstrijdigs in, juist dat geeft moeite. Het zal dan ook noodig zijn, dat van alle zijden nog eens, al is het al honderden malen geschied, over de kwestie wordt gesproken en geschreven, steeds weer, totdat een oplossing is gevonden.

Het is, gelooven we, voor alle dingen noodzakelijk zich rekenschap te geven van den aard van het vraagstuk. Staant we hier voor een politiek of voor een kerkelijk probleem? Wanneer we nu verder kerk en kerkelijk gebruiken, dan bedoelen we dat, het moet om misverstand te vermijden worden vooropgesteld, in één bepaalden zin. We kunnen die betekenis het eenvoudigst omschrijven door te zeggen: we gebruiken kerk in de betekenis,

waarin we het vinden in uitdrukkingen als de Roomsche kerk, de Hervormde kerk, de Gereformeerde kerk. Dus gelijk het gebezigd wordt van de praktisch naast elkaar staande instituten. Niet in den zin, waarin we ons geloof belijden in één heilige algemeene Christelijke kerk. Ook niet in den zin, waarin we lid zijn van „onze” kerk, omdat we die beschouwen als de meest zuivere openbaring van het lichaam van Christus. Of deze zaak zelf zich zoo maar laat weggeven, zal nog aan de orde moeten komen. Nu gaat het er slechts om, dat kerk hier voorkomt als benaming van een historisch verschijnsel.

Zoo vragen we dan, is de regeling van de verhouding tusschen kerk en staat een vraagstuk van politiek of van kerkelijken aard. Die vraag is niet zonder betekenis. We zijn allerminst voorstanders van de leer, dat in den staat wel mag, wat in de kerk verboden is, of omgekeerd, maar het is niet te ontkennen, dat het leven in de kerk en het leven in den staat zijn eigen regelen heeft, omdat ieder een eigen taak heeft, een eigen orde. Beide toch mogen door de zedewet zijn bepaald, de toepassing van de zedewet zal in de kerk niet een andere zijn dan in den staat, maar wel zal ze in elk der levenskringen een onderscheidene zijn, omdat geheel andere gevallen om toepassing vragen. Maar dat is niet het eenige; er is ook een toepassing naar eigen aard, waarop we nog terug komen.

Het zou op zichzelf voor de hand liggend zijn om te meenen, dat de vraag naar de verhouding van kerk en staat er eene is, die zoowel het terrein van den staat als dat van de kerk raakt, inderdaad is dat toch eigenlijk niet het geval. Feitelijk staat het zoo, wanneer de kerk zich naar eigen wet ontwikkelt, komt ze zoo goed als niet met den staat in aanraking, maar ontwikkelt zich de staat naar zijn regels, dan stuit hij zeker op de kerk.

De belemmeringen, die de kerk in Nederland — en over Nederland in den tegenwoordigen tijd spreken wij — van den staat ondervindt, zijn geen belemmeringen te noemen. Een Roomsche priester begeert misschien nog de bevoegdheid een huwelijk te kunnen sluiten, zonder dat de overheid er iets mede te maken heeft, een Protestantsch predikant begeert die bevoegdheid niet. De kerk heeft volle vrijheid haar gang te gaan. Ze mag zich niet vergripen aan de Staatswetten, maar dat is geen regel, die voor de kerk in het bijzonder geldt, doch één, die algemeene geldigheid bezit. De kerk geniet geen bijzondere bescherming, ze deelt met alle vereenigingen en personen in de voorrechten, welk een geordend staatswezen biedt. De kerk begeert niets van den staat, wat anderen niet begeert. Het eenige, wat ze wenscht is, dat ze ook over het terrein van het staatsleven het licht van het Woord Gods kan laten schijnen, wat niemand haar verbiedt. Dan, dat ze ook aan de overheid in verschillende gevallen den wil des Heeren kan laten hooren, wat haar nu zeker niet onmogelijk is, maar ze zou het misschien wel officieeler en nadrukkelijker willen doen. Stel, dat de overheid het kerkegoed zwaar of zwaarder belaste, dan zou dat het leven van de kerk bemoeilijken, maar niet onmogelijk maken. Eerst wanneer er toestanden komen als in Rusland, maar die betrekken ook tevens de opheffing van den modernen staat, als vervolging dreigt of uitbreekt, wordt de kerk in haar bestaan aangetast.

* * *

Heel anders is het daarentegen met den staat. De overheid heeft krachtens haar eigen roeping haar heerschappij uit te strekken over alle burgers, ook over alle levenskringen. Ze heeft een ordelijk leven te handhaven, door aan elk individu naast het andere, aan elken kring naast den anderen een eigen plaats te verzekeren.

Zoo komt ze ook in aanraking met de kerk. Het kan niet anders. En de moeilijkheid is juist deze, dat de kerk niet een kring wil zijn als alle andere kringen en de overheid toch geneigd zal zijn haar als zodanig te beschouwen en te behandelen.

Dat betreft de kleine dingen. De kerk zal willen bepalen, op welk uur ze haar godsdienstoefeningen houdt, of ze daar wil laten zingen enz. De overheid komt voor de vraag te staan, moet ik toelaten, dat een kerk uitgaat, op hetzelfde uur, dat vlak er bij een andere uitgaat, mag ik door het kerkgezag de stilte, die voor een nabijzijnd ziekenhuis noodzakelijk is, laten verstoren? Reeds bij zulke gevallen ligt het in den aard van de kerk om niet zonder meer het overheidsgezag te aanvaarden. Maar het gaat nog verder.

Elke kerk ontkent door haar bestaan het bestaansrecht van elke andere. De kerk is exclusief, ze kan niet een andere als met haar op een lijn staande behandelen. Maar de overheid? Moet ze kiezen? Ja zegt Rome en zeggen de confessioneelen. Neen roepen de meeste anderen.

In elk geval de overheid staat voor het probleem. Kiest ze één kerk als de ware, dan doet ze naar het besef van anderen dijn anderen onrecht aan. Kiest ze niet, behandelt ze de kerken op dezelfde wijze, dan geeft ze aan geen enkele de eer en de plaats, die elk voor zich opischt. Alle kerken zullen van de overheid hetzelfde willen ontvangen en dat zal meer dan eens onmogelijk zijn. Het begint al, als Hervormden en Gereformeerden hetzelfde gymnastieklokaal van eenzelfde openbare school op hetzelfde uur willen huren voor hun godsdienstoefening. En van wie moet de Overheid hooren, wat voor haar de wet des Heeren is?

Wij meenen dan ook, dat de vraag naar de verhouding tusschen staat en kerk bij de bestaande verhoudingen in de eerste plaats den staat en niet de kerk in de moeilijkheid brengt. Daarom is het vraagstuk vooral van politiek aard.

Wat natuurlijk niet zeggen wil, dat de kerk er niet een woord over zou hebben mee te spreken.

F. W. GROSHEIDE.

UIT DE SCHRIFT.

De Koningsstad — het juiste adres.

Zij kwamen in de heilige stad.
Matth. 27:53.

Op het juiste adres komt het bij alle brieven aan: men-schenbrieven nemen het met dien regel niet al te nauw; Gods brieven des te meer. En toen God Israël een bericht uit de dooden deed toekomen, zorgde Hij voor een juist adres: hij zond de boodschappers naar de „heilige stad”, naar Jeruzalem. Jezus heeft de koningsstad niet meer beroerd, nadat ze Hem had uitgeworpen. Hij is gegaan naar Galilea, om de schapen, die zonder herder waren, en verstrooid, bijeen te vergaderen. Maar hij heeft toch ook voor de koningsstad gezorgd. En waarom?

In de eerste plaats, omdat Jeruzalem nog altijd de hoofdstad is. God begint bij het begin, en laat het oude niet in den steek, zoolang het niet zelf uit den weg loopt. Jeruzalem, daar zal de stem der dooden spreken, gelijk God op den Pinksterdag de stormen des Geestes ook daar zal ontketenen. God begint bij het oude adres: die Hij aangesproken heeft, die heeft Hij aangesproken....

Er is nog een reden, om juist Jeruzalem aan te spreken. Juist Jeruzalem heeft alles gedaan, om het leven weer in het graf terug te werpen, toen het er eenmaal uitgesprongen was! Weet ge nog wel van dat graf in Bethanië, waar Lazarus in gelegen had? Toen uit dat graf Lazarus was getreden, toen was in dankbare bewondering de schare meegetrokken achter Jezus aan. De hooge heeren in Jeruzalem zagen dat met leede oogen aan: ze meesmuilen: zie, de heele wereld loopt hem achterna. Toen heeft juist Jeruzalem een campagne geopend tegen een grafopening in Bethanië; men kan zeggen, dat Lazarus' opwekking het begin van het eind voor Jezus geweest is. Welnu, juist in Jeruzalem gaat God het wonder van Lazarus vernieuwen. Hij wekt niet maar één, doch vele dooden op. Ziet, Sanhedristen, twee werelden loopen Hem achterna: de zichtbare en de onzichtbare! Die God eenmaal onrustig maakt, die heeft Hij onrustig gemaakt....

Gr.)

Ug.)

Ug.)

at: 2. Cor.

13:47—50.

a. 3.

3 jaar.

0 jaar.

EL!

andel

ILLE

ote keuze

en lokaal

op aanvraag

INEMA - Delft

erscheen de

g van

ook en Myrrha,

lustreerd

Dagboek door

HILDER

levering slechts

5 cent.

is compleet in

overlengen.

prospectus met

in bewerking.

rscheen onlangs

SCHILDER een

ek van

N DEN ROOK

de druk - geb. f4.25

en

ing van Johannes

Sociale Leven

de druk - geb. f3.38

chtige beïjdenis-

zijn in elken

boekhandel ver-

metverhooring

omgaand te ver-

den uitgever

SINEMA - Delft

VAROM ??

ERTENTIE VAN U

ZE PLAATS?

ware verzekerd !!

SINGEL 116

TEL. 68071

LS

onditien — Franc

EN — INRIJLEN

En tenslotte: Jeruzalem is de stad der schriftgeleerden. Juist de Jeruzalemsche theologen hebben geschreven en geleerd, dat de messiaansche eeuw zich kenmerken zou door een opwekking veler dooden, te beginnen bij de aartsvaders. Laat nu hun eigen woorden hen in het gezicht vliegen. Als ze het meenen, dan zullen ze niet rusten, eer ze weten, wat er aan is van die dooden en van den Nazarener. Als ze nu niet vragen: wat wil dit zijn? dan hebben ze niet alleen aan Jezus, maar ook aan hun eigen prediking niet geloofd. Toen de wijzen uit het Oosten een wonder zagen aan den hemel, dat aan hun verwante denken beantwoordde, toen zün ze dadelijk opgestaan. Thans spreekt God ook in het Westen Jeruzalems wijzen in hun eigen taal toe: ... maar ze staan niet op, dan om een leugen te bedenken, hoe zij zich af zullen maken van het open graf van Jezus. ... Want wie niet door de waarheid opgewekt wordt, zijn leugen verloovent ook altijd weer zichzelf. De leugen heeft geen eigen stijl. Die God verlaten heeft, die heeft Hij verlaten. Men kan niet over God heenloopen, zonder ook zichzelf te verlaten.

K. S.

N.B. Bovenstaande copie is reeds verleden week gezet, en vindt daarom nog hier een plaats.

KERKELIJK LEVEN.

Prof. Haitjema scholasticus.

Is dat niet wat ver gezocht om Prof. Haitjema een scholastiek theoloog te noemen?

Als men wat hij schrijft legt naast de Summa van Thomas van Aquino b.v., is er dan wel een vergelijking mogelijk?

Toegestemd moet worden, dat er een breed verschil in vorm is.

Zijn de geschriften der scholastieken om hun logisch-schematische inkleeding vaak ongenietbaar, dat kan van Prof. Haitjema's artikel volstrekt niet worden getuigd.

Maar dat is dan ook enkel een differentie in den vorm.

Of er ook geen materieel onderscheid is? Zeker, ook dat is er.

De scholastieken waren meesters in het uitvinden van onderscheidingen. Dit was hun tot een hartstocht geworden. Daardoor vervielen zij tot haarkloverijen en verloren zich niet zelden in futiliteiten.

Bij Prof. Haitjema treft men veeleer het tegenovergestelde aan. Bij hem moesten we, wat zijn kerkgelief en zijn Schriftbeschouwing aangaat, juist een gebrek aan onderscheiding konstateeren. Hij vertoont juist neiging om zich met algemeenheden tevreden te stellen.

In dat opzicht zou men hem zelfs een antipode van de scholastieken kunnen heeten.

Een reproductie van een ouden scholasticus is hij dus allerminst.

Wat ons betreft, mag men hem dan ook als een semi-scholasticus, als een scholasticus, die halverwege halt houdt, kwalificeeren.

Maar de meest wezenlijke kenmerken van den scholasticus vinden wij in zijn artikel toch terug en naar dat artikel moeten wij hem wel beoordelen, want, naar wij meenen te weten, heeft hij de laatste jaren zulk een sterke verandering doorgemaakt, dat hij zijn vroegere geschriften niet meer geheel voor zijn rekening kan nemen. Wij zijn dus vrijwel alleen op zijn artikel aangewezen.

Wat zijn nu de twee voornaamste kenmerken van de scholastiek?

Allereerst dit, dat men de filosofie niet slechts formeelen hulpmiddel bij de ontwikkeling van zijn theologische denkbeelden laat verleen, maar haar ook materiëlen invloed gunt.

En vervolgens, dat men zich voor zijn ideeën niet rechtstreeks op de Schrift beroept, maar er mee volstaat terug te gaan op de patres, op de kerkvaders.

Deze twee kenmerken karakteriseeren nu ook Prof. Haitjema's artikel.

Zijn beschouwing van de historie is niet zuiver theologisch, maar is afhankelijk van het historiebegrip, eener bepaalde filosofische richting.

Hoewel hij zijn historiebeschouwing niet breed genoeg heeft uitgesponnen om te kunnen uitwijzen: dit heeft hij van deze en dat van die, zoo ziet men er toch achter staan Kierkegaard, Marburg en misschien ook Herrmann.

Of hij direkt uit die bronnen geput heeft, dan wel indirekt door Barth, willen wij hier niet uitmaken.

Maar heel de voorstelling van de gewone historie als het vlak-menschelijke, het horizontale, dat gekruist wordt door de inwerking van het Goddelijke, het eeuwige als het vertikale is niet van Gereformeerd theologischen oorsprong, maar werd het geniaalst en oorspronkelijkst gepropageerd door Kierkegaard.

Ook anderen dan Prof. Haitjema hebben haar overgenomen.

Zij is in zekere kringen gemeengoed geworden. Zelfs onze Gereformeerde kerken dreigden er voor ruim een jaar mee geïnfecteerd te worden.

Doch wij moeten haar als beslist anti-Gereformeerd afwijzen.

Natuurlijk heeft men te onderscheiden tusschen de historie, welke de menschheid in haar geheel

doormaakt en de historie, welke in rechtstreeksch verband staat tot de herschepping.

Maar hieraan moet worden vastgehouden: in beide werkt God.

Beide zijn openbaringsmiddelen Gods.

Alleen is de eerste de vrucht van Gods algemeene, de laatste die van Zijn bijzondere voorzienigheid.

Of anders uitgedrukt: de eerste behoort tot Gods algemeene, de laatste ligt in de sfeer van Zijn bijzondere openbaring.

Maar een vlak-menschelijke historie, een historie, welke niet door God wordt geleid en waarin God niet voortdurend werkt, bestaat er niet.

Wie dat meent, hangt ten slotte een deïstisch historiebegrip aan.

De bijzondere historie doorsnijdt ook de algemeene menschelijke historie niet. Wij hebben hier niet te doen met een kruising van eeuwigheid en tijd.

Maar de bijzondere historie doordringt de algemeene menschelijke historie en werkt daarin als een regenererend beginsel, evenals de bijzondere openbaring de algemeene niet doorbreekt, maar haar ondersteunt, haar herstelt en tot hooger doel opvoert.

Hieruit begrijpt men, welk een grove misvatting het is, wanneer men de Paradijsgeschiedenis en de geschiedenis van den val buiten de „gewone” historie wil sluiten.

Die behooren juist enkel en alleen tot de „gewone” historie.

Immers de „buitengewone” of liever de bijzondere historie ving eerst aan met de bijzondere openbaring, alzo na den val.

In Gen. 1 tot 3 wordt ons juist een „gewone” historie geteekend, toen er nog geen „buitengewone” of bijzondere bestond.

Zoo eischt het onze Gereformeerde belijdenis.

Heel die opvatting van het vertikaal-eeuwige en het horizontaal-tijdelijke, waardoor dan als snijding van het eeuwige en het tijdelijke het kruis zou ontstaan is wel vernuftig uitgedacht, maar leidt op een dwaalspoor.

Ook zonder zonde ontmoetten het tijdelijke en eeuwige elkander, maar in dien toestand was het kruis niet noodzakelijk, was Christus als Verlossingsmiddelaar niet noodig.

Men voelt, wat hiermee al samenhangt.

Is die opvatting op zichzelf reeds te wraken, nog meer wordt het inzicht vertroebeld, wanneer, gelijk dikwijls geschiedt, historie dan nog vereenzelvigd wordt met historiebeschrijving.

De bijzondere historie in haar fundamentele periode heeft God onder onfeilbare inspiratie in de Schrift doen beschrijven.

Maar er zijn ook profane of „ongewijde” schrijvers, die een gedeeltelijke beschrijving geven van de bijzondere historie.

Houdt men dat niet uit elkaar, dan wordt de verwarring schier hopeloos.

Nu mogen wij die laatste verwarring Prof. Haitjema niet ten laste leggen, maar de eerste wel.

Dat komt, omdat hij niet op zijn hoede is geweest tegen materiële inwerking van onchristelijke filosofie.

Dat heeft hij dus met de scholastiek gemeen. Maar er is nog een tweede punt.

De scholastiek ging niet rechtstreeks terug op de Schrift, maar op de kerkvaders.

Welnu, zoo doet ook Prof. Haitjema.

Hij beroept zich wel op Junius en Calvijn als „vaders”, maar hij grondt zijn oordeel niet op de Schrift.

Daarmee zeggen we niet, dat Junius en Calvijn ongelijk hebben, maar naar Gereformeerd belijden zijn zij voor ons DE autoriteiten niet.

De autoriteit is alleen het Woord van God, dat in de Schrift tot ons komt.

Slechts één tekst haalt Prof. Haitjema aan, n.l. 1 Tim. 3:15. Maar dit geschiedt, omdat Junius die Schriftplaats bijbrengt.

Het mag verbijsterend worden genoemd, dat iemand, die een referaat houdt over de Asser Synode en het Schriftgezag aan de Schrift zelf voorbijgaat.

Het is een teekenend verschijnsel, dat hij het Schriftbewijs totaal verwaarloost.

Dat is niet anders dan een uitvloeisel van formalistische Schriftbeschouwing, welke niet vraagt: WAT zegt de Schrift.

Dat moet leiden tot een verstarrend konfessionarisme.

En wat schat van gegevens zou Prof. Haitjema voor zijn onderwerp niet in de Schrift hebben kunnen vinden!

— Zelfverloochening vóór den val.

Verrassend snel hebben onze Meisjesverenigingen zich ontwikkeld.

Haar bondsdagen worden druk bezocht.

Haar orgaan „Bouwen en Bewaren”, onder de uitnemende leiding van de Hoofdredactrice Mej. H. S. S. Kuyper, heeft een oplage van elf duizend exemplaren.

En niet alleen kwantitatief, maar ook kwalitatief doet dit blad aangenam aan.

Er spreekt een echt vrouwelijke en tevens beslist Calvinistische geest uit.

Wij kunnen hiermee moeilijk te ingenomen zijn. Immers, de toekomst ligt, van menscheijken kant

bezien, voor een niet gering deel bij de vrouw.

En nu trof het ons bijzonder, hoe er hij onze meisjes, naar ons uit „Bouwen en Bewaren” blijkt, zulk een dogmatische belangstelling bestaat.

Dit toonen niet alleen de „Leidraden”, maar ook de vragen.

Over het algemeen meenen wij, ook buiten onze grenzen, een dogmatische opleving te bespeuren. En wij achten ons gelukkig, dat zij ook onzen meisjes niet voorbij gaat.

De dingen van Gods koninkrijk gaan haar ter harte. Zij willen die benaderen niet alleen van den kant van het gevoel, maar ook door de kennis des geloofs.

Wij kwamen daarmee vooral in aanraking door een vraag, die ons werd voorgelegd: „Kende de mensch vóór den val zelfverloochening?”

Die vraag naar zelfverloochening verraadt al dadelijk de vrouw.

Een man zou niet zoo licht daarop gekomen zijn.

Maar niet minder moet vinden we den drang naar weten, welke hierin tot uiting komt.

Mogelijk interesseert de kwestie ook anderen.

Daarom laten wij het antwoord, dat wij gaven, hier volgen, behoudens kleine wijzigingen.

Men moet niet vragen, welke den toestand vóór den val raken, gemeenlijk nuster voorzichtig zijn, omdat men daardoor zoo licht den werkelijkheidsbodem der Schrift verlaat en zich aan speculatie, ijdele bespiegeling overgeeft. Zoo mag men er zich b.v. niet te zeer in verdiepen, wat er al zoo gebeurd zou zijn, indien de zonde niet in de wereld zou zijn gekomen. Ook mag men niet beproeven een volledige zielsconstructie van den onzondigen mensch te ontwerpen. Maar de vraag, welke ons thans bezig houdt, behoort daartoe niet. Immers beschikken we hieromtrent wel niet over directe, maar toch over indirecte Schriftgegevens en het is de taak van het geloovig verstand ook die te verwerken.

Allereerst komt het er op aan, wat onder „zelfverloochening” moet worden verstaan. Dit woord wordt tegenwoordig in verschillenden zin gebruikt. Echter mag niet worden vergeten, dat „zelfverloochening” een echt Christelijk begrip is en hebben we ons ook in deze door de Schrift te laten leiden.

Waar wij als Gereformeerden de dingen allereerst trachten te bezien van Gods zijde, in zover openbaring ons dit vergunt, kunnen we voor ons onderzoek het gevoeligst uitgaan van 2 Tim. 2:13. Daar wordt van God getuigd: „Indien wij ontrouw zijn, Hij blijft getrouw. Hij kan Zichzelf niet verloochenen”. In God is derhalve geen zelfverloochening mogelijk. Het Griekse woord, hier door verloochenen vertaald, is synoniem met weigeren, ontkennen, „neen” zeggen. (Het Deutsche „Selbstverneinung” ligt eenigszins op deze lijn.) Dit wijst erop, dat wij hier te doen hebben met een logische, of wil men: intellectuele daad Gods. Toch mag men dit logische nooit op zichzelf nemen. Duidelijk blijkt dit wel uit het eerste deel van dezen tekst: Hij blijft getrouw. Dit leidt ons op tot het zgn. ethische of zedelijke leven Gods. En waar men nu ook de Schrift opslaat, overal vindt men deze betekenis terug. Als er staat: Wie Mij verloochent zal hebben voor de menschen, dien zal Ik ook verloochenen voor mijn Vader, die in de hemelen is (Matth. 10:33) wil dit zeggen: wie in betrekking tot Mij „neen” zal zeggen, wie die betrekking ontkend zal hebben, maar tevens ligt erin besloten: wie Mij ontrouw zal geworden zijn. De geschiedenis van Petrus' verloochening biedt hiervan de droeve illustratie. Hij zeide tegenover de dienstmaagd ten opzichte van zijn Meester „neen”. „Ik ken den mensch niet”. Maar daardoor werd hij ook Christus ontrouw. Zoo is er ook sprake van het geloof en van 's Heeren Naam verloochenen (1 Tim. 5:8, Openb. 2:13 en 3:8). Ook daar treedt weer dezelfde dubbele gedachte naar voren. Natuurlijk behoort dit „neen” zeggen niet altijd met den mond te geschieden. Het kan ook bedreven worden door de werken (Tit. 1:16). Hieruit volgt ook, dat verloochening een relatie- of betrekkingbegrip is. God kan ten opzichte van, in betrekking tot Zichzelf geen „neen” zeggen. Dit is voor onze verdere beschouwing van groote waarde.

Tot het beeld Gods, waarnaar de mensch geschapen is, behoort nu ook, dat de mensch zichzelf niet behoefde, niet mocht verloochenen. Hij was bij machte zichzelf niet te verloochenen. Daaraan zou hij beantwoorden, zoolang hij „ja” zei op de principiële relatie, waarin hij zich bevond: de relatie van absolute afhankelijkheid van God, waaraan alle andere relaties ondergeschikt waren. Doch hij zei niet „ja”, maar „neen”. Hij ontkende de relatie tusschen God en zichzelf. Hij werd God ontrouw, maar ook zichzelf. Omdat verloochening een relatiebegrip is, sloot zijn God verloochening tegelijk ook zelfverloochening in. Was alzo zelfverloochening onafscheidelijk verbonden aan den val, zoo volgt daaruit, dat de mensch vóór den val geen zelfverloochening heeft gekend.

Maar er volgt nog meer uit.

N.l. dit, dat die zelfverloochening een nieuwe zelfverloochening noodzakelijk maakt, zal de mensch weer zichzelf worden. Had hij zichzelf door zijn eerste zelfverloochening in omgekeerde relatie tot God en tot zichzelf gesteld, zoo moest die relatie andermaal worden omgekeerd, zou ze weer de rechte worden. Deze laatste zelfverloochening nu wordt door Christus bedoeld, als Hij eischt: „Zoo iemand achter mij wil komen, die verloochene zichzelf, neme zijn kruis op en volge Mij”. Hier wordt van den mensch een bewust-zedelijke daad gevraagd. Het kruisdragen en het volgen van Jezus is er noodzakelijk aan verbonden. Die zelfverloochening veroorzaakt levenslang pijn. Zij dwingt tot de bekentenis: „k Geef mijn alles op voor Jezus”. Dat zelfverloochening ook in dezen laatste zin vóór den val niet gekend, behoeft geen betoog. Zij was toen niet noodig, ja zelfs onmogelijk.

Nooit mag zelfverloochening worden opgevat als zelfvernietiging. Gelijk wij zagen is de zelfverloochening geen physische, maar een bewuste wilsdaad. En nu kunnen we noch door ons bewustzijn, noch

door wel d kan o i s het ning k ook n de be de aff zij het Ook verloo vruch rein d algen der m Zij ra een a lusi van e en v een v heel v Maur dagen om hi standi verple niet o De g a v e waara lens, w overga quente de ge lighed niet-ge niet v Heel held z stond eene b ruild op, jui de me Toen o spijze, dig te ken, h Nog zelfver stellen; het onz loocher Men z Daarv voudig 2 Het z artikelen Wij h gedronge

Dr J Weinig richt ont Dr Breen dus niet dit werk Men m Maar i Wij ku rusteloos Missch ppenveru Hoe w schillende Ofscho grafie van dat de l Er zat studie ac En toe alles toe gelezen. Ook va ting. Wij wi tationes van Kuyper Hoe ha doctor ee Maar d Hem, d En gew Een lij Breen. Het is. In well voornaam beginsel. Hij bra levensbesg welke hij Helaas. Daarom Zeldzaa Even z En hoe geen zwe hem op. De gem bewaarde Zijn ver Onze V